

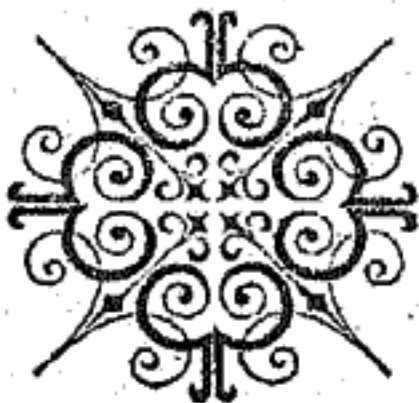
ΝΕΟΚΛΕΟΥΣ ΚΑΖΑΖΗ

Προέδρου τῆς Ἑταιρείας τοῦ «Ἑλληνισμοῦ»
Καθηγητοῦ τοῦ ἐθν. Πανεπιστημίου.

Ο ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΣΜΟΣ

ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

(ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ)

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΙΣ „ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ“
1—Ὀδὸς Σοφοκλέους—1

1910

Ε.Υ.Δ. τῆς Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΝΕΟΚΛΕΟΥΣ ΚΑΖΑΖΗ

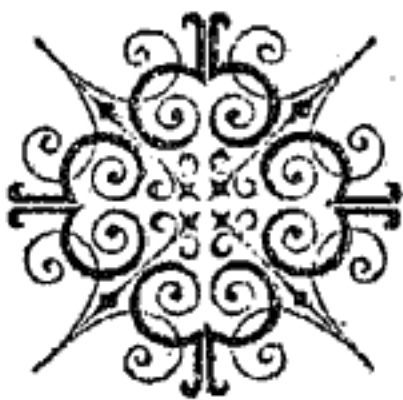
Προέδρου τῆς Ἑταιρείας τοῦ «Ἑλληνισμοῦ»
Καθηγητοῦ τοῦ ἔθν. Πανεπιστημίου.

Ο ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΣΜΟΣ

ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

(ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ)

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΙΣ „ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ“

1—Ὀδὸς Σοφοκλέους—1

1910

Ε.Υ.Δ. τῆς Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ

Αἱ ἐν ἰδιαιτέρῳ τεύχει δημοσιευόμεναι αὐται σελίδες περὶ τοῦ ἐν Ἑλλάδι λειτουργοῦντος κοινοβουλευτικοῦ συστήματος ἐδημοσιεύθησαν κατὰ πρῶτον ἐν σειρά ἄρθρων ἐπὶ ὀλόκληρον πενταετίαν ἐν τῇ ἑφημερίδι «Ἑλληνισμῶ», τινὲς δ' ἐξ αὐτῶν καὶ ἐν ἄλλοις ὀργάνοις τοῦ ἑλληνικοῦ τύπου ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν: Ἡ Χρεωκοπία τοῦ Κοινοβουλευτισμοῦ ἐν Ἑλλάδι. Ἡ πρωτοστατήσασα ἰδέα ἦτο ἡ καταδίκη τῆς ὑπὸ τὴν κοινοβουλευτικὴν φαινομενικότητα ἐπικρατησάσης κομματικῆς ὀλιγαρχίας. Τὰ ἄρθρα ταῦτα δὲν εἶνε προϊόντα μελέτης καὶ ἐργασίας σπουδαστικοῦ γραφείου· εἶνε ἀποτελέσματα ἐντυπώσεων, κρίσεων, σκέψεων, προσελθουσῶν ἐκ τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ πολιτικοῦ γεγονότος ἐν Ἑλλάδι, ἐκ ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς προσωπικῆς σκέψεως καὶ ἀντιλήψεως περὶ τοῦ πολιτικοῦ αὐτῆς καὶ κοινοβουλευτικοῦ βίου.

Ὅφειλῶ τούτου ἕνεκα νὰ ὁμολογήσω, ὅτι ὀλίγαι ἐκ τῶν σελίδων τούτων ἐγράφησαν ἐν Ἀθήναις. Κατὰ τὴν τελευταίαν ἐν τῇ Ἀλλοδαπῇ περιπλάνησίν μου ἦτο ἐπόμενον πρωτίστως νὰ με ἀπασχολῇ τὸ πρόβλημα καὶ ἡ κατάστασις τῆς πατρίδος μου, καὶ δὴ τοῦ ἐλευθέρου τούτου κράτους, τοῦ ὑπὸ τῆς ἱστορικῆς προνοίας τεταγμένου προσκόπου τῆς ἐθνικῆς παλιγγενεσίας καὶ ἐκτελεστοῦ τῆς πολιτικῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, συλλήβδην εἰπεῖν τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος. Παρέβαλλον τὴν κίνησιν, τὴν ἐξέλιξιν, τὴν σταδιοδρομίαν, τὴν πολιτικὴν ὀργάνωσιν τῆς ἑλληνι-

β'.

κῆς φυλῆς πρὸς τὴν κατάστασιν ἄλλων λαῶν, τὸ μὲν προηγηθέντων ἐν τῇ ἱστορικῇ αὐτῶν ἀποκαταστάσει, τὸ δὲ συγχρόνως ἐξελθόντων ἐκ τῆς ἱστορικῆς ἀφανείας καὶ ἀδρανείας, ἐνίων δὲ καὶ βραδύτερον. Ὡς κράτος τὸ ἐλληνικὸν ἐναπελείφθη καὶ ὑστέρησε παντὸς ἐτέρου ἐν Εὐρώπῃ. Τοῦτου ἀντελήφθη ἐκ τῶν πραγμάτων, διὰ τῶν ἰδίων ὀφθαλμῶν, οὐχὶ δὲ ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τῶν περὶ τοῦ ἐλληνικοῦ πολιτικοῦ βίου ἐντυπώσεων καὶ κρίσεων ξένων παρατηρητῶν, εὐμενῶς ἢ δυσμενῶς πρὸς τὰ ἐλληνικὰ πράγματα διατεθειμένων.

Τὸ αἶτιον τῆς τοιαύτης ἐκπτώσεως τοῦ ἐλευθέρου ἐλληνικοῦ κράτους ἀνεζήτησα ἀπὸ δεκαετηρίδων ἤδη διὰ προσωπικῶν ἐρευνῶν, καὶ πάντοτε κατέληξα εἰς τὸ αὐτὸ συμπέρασμα: Ὑπεύθυνος ἐπὶ τῇ ἀποτυχίᾳ τοῦ ἐλληνικοῦ κράτους εἶνε ἢ ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς ἐλληνικῆς παλιγγενεσίας κρατήσασα ὀλιγαρχικὴ πολιτικὴ.

Ἐν τοῖς «Πολιτικοῖς» αὐτοῦ ὁ Ἄριστοτέλης τὸ ἐκ τῶν πολιτευμάτων χερίστον θεωρεῖ τὸ ὀλιγαρχικόν. Τὸ μέγα νόσημα τῶν ἀρχαίων πολιτειῶν ἦτο τὸ κυβερνητικὸν τοῦτο σύστημα, ἐν τῇ ἐξελίξει αὐτοῦ τοῦ λαοῦ μὴ ἀντιτασσομένου, ἀλλ' ἀδρανοῦντος καὶ ὑποβοηθοῦντος ἐκ τῆς ἀδρανείας ταύτης. Ἐν ταῖς ὑστάταις τῶν ἡμερῶν τοῦ πολιτικοῦ βίου τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος εἶχεν ἐξιχθῆ ἢ ὀλιγαρχία μέχρι τοιοῦτου σημείου θρασύτητος, ὥστε οἱ ὀλιγαρχικοί, ἀναλαμβάνοντες τὴν ἐξουσίαν, δὲν ἐδίσταζον νὰ ὀμνύωσι τὸν περιδότην ἐκείνον ὄρκον:

«καὶ τῷ δήμῳ κυκλίους ἔσμαι, καὶ βουλευσῶ ὅτι ἂν ἔχω κικόν».

Ἡ νεωτέρα ὀλιγαρχία, ἐν τῇ ἐπικρατήσῃ κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους αἰῶνας τῶν ἀρχῶν τῆς φιλοσοφικῆς ἐπαναστάσεως καὶ τῆς χριστιανικῆς ἰδέας, δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ προβῇ εἰς τὴν ἀνακήρυξιν τοιοῦτου δόγματος. Τοῦτο δ' ἔτι μᾶλλον ἐκ τοῦ αἰτίου, ὅτι ἡ κοινοβουλευτικὴν ἔχουσα ἐπίφασιν ὀλιγαρχία αὕτη, ἀντιθέτως πρὸς τὴν βενετικὴν καὶ πᾶσαν ἄλλην τοῦ γένους ἢ τοῦ πλούτου ὀλιγαρχίαν, βασιζέται δ.ἀ τῆς πανδήμου ψήφου ἐπὶ τῆς λαϊκῆς βουλήσεως καὶ γνώμης.

Καὶ ἐν τούτοις, παρὰ τὸν λαϊκὸν αὐτῆς κατ' ἐπίφασιν χαρακτηῖρα, ἡ ἐλληνικὴ ὀλιγαρχία ἀπὸ πολλῶν δεκαετηρίδων οὐδὲν γενναῖον καὶ σωτικὸν ἐδημιούργησεν ὑπὲρ τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ. Ἐν τῇ εἰλικρινεῖ καὶ ἀμερολήπτῳ ἀναλύσει τῶν ἱστορικῶν γεγονότων, τῶν ἐπελθόντων ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ ἐλληνικοῦ κράτους, καταδηλοῦται, ὅτι οὐχὶ τὸ ἐθνικὸν συμφέρον ἐπρωτοστάτησεν ἐν τῇ διοικήσει τῶν κοινῶν πραγμάτων, ἀλλὰ τὸ κομματικόν, ἢ ἀπὸ κομματικῆς ἀπόψεως ἀντίληψις. Ἡ ὀλιγαρχία, βασιζομένη κατὰ πλάσμα ἐπὶ τῆς λαϊκῆς βουλήσεως, ἐξετράπη εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε νὰ μὴ διστάσῃ νὰ κηρύξῃ πλέον ἢ ἅπαξ ἀνυποκρίτως τὴν ἀνάγκην τῆς θυσίας τῶν γενικῶν συμφερόντων εἰς τὰ μερικά, τὰ κομματικά. Καὶ ταῦτα ἐν ὀνόματι τοῦ Κοινοβουλευτισμοῦ, τῶν Θεσμῶν.

Ἡ κοινοβουλευτικὴ νόσος κατέστη κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἐν τῶν χειρίστων κακῶν, τῶν ἀπειλούντων τὴν εὐημερίαν καὶ τὴν πρόοδον τῶν εὐρωπαϊκῶν λαῶν. Δηλητηριώδης ἔκφυσις τοῦ κοινωνικοῦ ὀργανισμοῦ, δὲν δύναται ἢ νὰ περιαγάγῃ εἰς ἀποσύνθεσιν καὶ καταστροφὴν πάντα λαόν, ἐκ τοῦ κοινοβουλίου ἀπεκδεχόμενον μόνον τὴν φυσικὴν καὶ ἠθικὴν αὐτοῦ ἐνίσχυσιν καὶ σωτηρίαν. Κατὰ τὸ φαινόμενον, κατὰ τύπους μόνον μετέχει ὁ λαὸς εἰς τὴν διοίκησιν τῶν κοινῶν πραγμάτων. Κατ' οὐσίαν ὁ διὰ τῆς διοικήσεως καὶ πάσης ἄλλης μαγγανείας ἐπιβαλλόμενος ἐπὶ τῆς ψήφου του εἶνε ὁ ἀπόλυτος δεσπότης καὶ κυρίαρχος, οὐ τὰ συμφέροντα ἀσυνειδήτως ἐξυπηρετεῖ ἢ λαϊκὴ ψήφος.

«Ὁ Κοινοβουλευτισμὸς, ἔγραφε πρὸ τινος καιροῦ ὁ Lombroso, ἐξαναγκάζει τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς λαϊκῆς δυνάμεως νὰ παραβλέπωσι τὰ μεγάλα τοῦ κράτους συμφέροντα, ἐξωθῶν αὐτοὺς εἰς τὴν κάλιψιν τῶν εὐθυνῶν καὶ πρὸ τοῦ ἐγκλήματος. Οἱ ἀντιπρόσωποι οὗτοι καθίστανται ἔνεκα τούτου ἐγκληματῖαι ὡς ἐκ τῶν περιστάσεων, καὶ ἐν ἡ περιπτώσει δὲν ἐγεννήθησαν τοιοῦτοι.

«Ὁ βασιλεὺς κατατάσσεται εἰς δευτέραν μοῖραν ἐν ταῖς σύγχρονοις κοινοβουλευτικαῖς πολιτεῖαις, ἀλλ' οἱ ψευδοβασιλεῖς, οἱ ἀνευθύνως κυβερνῶντες τὰς χώρας, εἶνε ἐπιθετικώτεροι καὶ εἰς μείζονα βαθμὸν ἐπικίνδυνοι, διότι δὲν ἀποκαλύπτονται, εἰς-

ἀγουσι δὲ διὰ πάσης θύρας τὴν ἀδικίαν ἐντὸς τοῦ κράτους, μέχρι τῶν μᾶλλον ἀποκέντρων ἐσχατιῶν, αἵτινες εἶχον τὸ ἀτύχημα νὰ πέμψωσιν ἀντιπρόσωπον ἐν τῷ κοινοβουλίῳ».

Ὁ ρηζικέλευθος Ἰταλὸς ψυχίατρος καὶ κοινωνιολόγος, δικαιολογῶν τὴν πρὸς τὸν κοινοβουλευτισμὸν ἀποστροφὴν του, ἀναφέρει πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὅτι καθ' ἣν ἡμέραν ἐν τῇ ἰταλικῇ βουλῇ ὀλόκληρον τὸ ὑπουργικὸν συμβούλιον ἠγείρετο πρὸς ὑπεράσπισιν προνομιούχου, κλέψαντος ἑκατομμύρια, ἡ ἀστυνομία τοῦ Τουρίνου συνελάμβανε καὶ κατεδίκαζεν εἰς φυλάκισιν πολλῶν μνηστῶν πτωχῶν παῖδα, ἐκ τῆς πείνης ἀναγκασθέντα νὰ ὑπεξαιρέσῃ παρά παντοπωλείου εὐτελεῖ ρέγκαν.

Ἄν ὁ πολυθρύλητος συγγραφεὺς ἔζη οὐχὶ ἐν Ἰταλίᾳ, ἢ ἀλλοδαπῇ τῆς Εὐρώπης, ἐνθα ἡ διοίκησις καὶ ἡ δικαιοσύνη διεκδικούσιν ἀνεξαρτησίαν τινὰ ἀπὸ τῆς πολιτικῆς, ἀλλ' ἐν Ἑλλάδι, ἐν ἣ ἡ διοίκησις ἐξαρτᾶται τέλεον ἀπ' αὐτῆς, ἐν ἣ τὸ ἄτομον οὐδεμίαν κεκτηται σημασίαν, ὑφιστάμενόν κατὰ πᾶσαν στιγμὴν τὸ κράτος τῆς πατρίδος, ἀντικαθιστάσης τὸ κράτος τοῦ νόμου, θὰ ἐχαρακτήριζε μετὰ μείζονος ἔτι πραγματισμοῦ καὶ ἀγανακτικῆς τὸν ἐν Ἑλλάδι κοινοβουλευτισμὸν, μὴ διστάζοντα νὰ ἐρτάσῃ ἐπὶ ἐρειπίων τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ ἰδέαν, ἣτις εἶνε ἰδέα τοῦ μέρους καὶ οὐχὶ τοῦ συνόλου.

Ὁ ὀλιγαρχικὸς τύπος τῆς πολιτείας παρουσιάζει ἐν τῇ ἱστορικῇ ἐξελίξει τοῦ ἀνθρωπίνου γένους φαινόμενον χεῖρον τοῦ τῆς ἀπολύτου μοναρχίας. Ὁ μονάρχης, ὅσον καὶ ἂν διατελεῖ ἀποκεκλεισμένος πάσης συνεπαφῆς καὶ ἐπικοινωνίας μετὰ τοῦ λαοῦ, ἂν δὲν εἶνε ἀδρανῆς ἐκ φύσεως καὶ ἀνατροφῆς, ἐλαύνεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπὸ προσωπικῆς φιλοδοξίας, ἀφοσιούμενος ὑπὲρ τῆς χώρας, ἣν ἐτάχθη νὰ κυβερνήσῃ. Εἴτε τυγχάνων κληρονομικὸς μονάρχης, εἴτε αἵρετός, φιλοτιμεῖται ν' ἀναδειχθῇ ἐπάξιος ἄλλ' ἢ ὀλιγαρχία, ὡς ἐκ τοῦ χαρακτῆρος αὐτῆς, ὑπ' οὐδενὸς ἐλαύνεται ἰδεώδους· μεριμνᾷ ἀποκλειστικῶς ὑπὲρ τῶν ἰδίων συμφερόντων· ἡ πολιτικὴ αὐτῆς δὲν ἀποβλέπει εἰς τὴν λαϊκὴν ἐπίδοσιν καὶ εὐημερίαν, εἰς τὴν πολιτικὴν ἢ ἐθνικὴν ἐξάπλωσιν· εἶνε οἰκογενειακὴ ὑπὸ τὴν χειρίστην καὶ ὀλεθριωτάτην

σημασίαν τῆς λέξεως. Ἡ παλαιὰ Καρχηδὼν τότε μόνον καθίσταται ἀξία λόγου ἱστορικῆ δύναμις, ὅποτε τεθῆ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν πραγμάτων αὐτῆς ὑπέροχος ἀνὴρ ἐξ ἐκείνων τῶν προνομιούχων χαρακτήρων, πιστεύων εἰς τὸν ἀστέρα αὐτοῦ, φιλοδοξῶν νὰ μεγαλουργήσῃ, ἕνα μόνον ἔχων πόθον—νὰ δοξάσῃ τὴν πατρίδα του καὶ νὰ δοξασθῇ. Ἡ νεωτέρα Βενετία ὀφείλει τὴν ἀκμὴν αὐτῆς καὶ τὴν ἰσχύν ἤκιστα εἰς τὸ συντηρητικὸν ὀλιγαρχικὸν πολιτεύμα, ἀλλ' ἰδίᾳ εἰς τὴν κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν κατάστασιν τῆς Εὐρώπης, ἐπιτρέπουσαν εἰς τὴν δέσποιναν τῆς Ἀδριατικῆς νὰ ἐπικρατήσῃ καὶ νὰ καταστῆ μία τῶν πρώτων πολιτικῶν Δυνάμεων τῶν μέσων αἰώνων ὑπὸ ὀλιγαρχικὴν κυβέρνησιν. Ἐν ἀπορίᾳ μεγάλων πολιτικῶν συστημάτων, εἴτε μοναρχικῶν, εἴτε δημοκρατικῶν, δυναμένων ν' ἀμφισβητήσωσι πρὸς αὐτὴν τὴν ὑπεροχὴν ἐν τῇ διεθνείᾳ πολιτικῇ, ἐπικρατεῖ ἐν τῇ ἀνατολικῇ ἰδίᾳ Μεσογείᾳ. Τῆς Βενετίας ἡ διεθνὴς πολιτικὴ ἀκμὴ συμπύπτει τῇ διαλύσει καὶ ἀποσυνθέσει τῆς εὐρωπαϊκῆς μοναρχίας ἐν Γερμανίᾳ, Γαλλίᾳ, Ἰταλίᾳ καὶ Ἰσπανίᾳ, τῇ ὁσημέραι προϊούσῃ ἐξάντλήσει τῆς βυζαντινῆς μοναρχίας. Ἀλλ' ὅτε ὁ Μέγας Τοῦρκος ἀντικατέστησε τὸν Βυζαντινὸν Αὐτοκράτορα, πλήρης σφρίγους καὶ κατακτητικῶν ὀρέξεων, ἡ γαλινοτάτη Δημοκρατία, ἣτις ἅμα τῇ κατακτίσει τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰργάζετο νὰ προκαλέσῃ σταυροφορίαν κατὰ τοῦ Σαρακηνοῦ, τοῦ ἐγκαθιδρυθέντος ἐν τῇ Ἀγίᾳ Σοφίᾳ, μετὰ παρέλευσιν μόλις δεκαετίας προσέρχεται δῶρα φέρουσα καὶ ἐπιδιώκουσα ἐμπορικὴν ἐπικοινωνίαν.

Τοιοῦτος εἶνε ὁ χαρακτήρ τῆς ὀλιγαρχίας. Ἡ τάξις, ἡ οἰκογένεια, τὸ συμφέρον. Περὶ τοῦ συνόλου ἐλαχίστη φροντίς. Ἡ κοινωνικὴ ἀλληλεγγύη ἀκατανόητος.

Κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους αἰῶνας ἡ ἐπανάστασις ἐν πολλαῖς χώραις τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς, συντρίψασα τὰς πέδας τοῦ παρελθόντος, ἐγκατέστησε νέαν κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν τάξιν πραγμάτων. Ἀπασῶν τούτων ἡ ἐπιτυχία ὀφείλεται κατ' ἐξοχὴν εἰς τὴν δράσιν ὑπερόχων ἀνδρῶν, συγκεντρωσάντων τὸ σύνολον τῶν λαϊκῶν ὁμᾶδων ὑπὲρ τῆς ἐπιτεύξεως τοῦ ἔθνους.

κοῦ προγράμματος. Ὁ Ὀλιγιέρος Κρόμβελλος κατὰ τὸν δέκατον ἑβδομον αἰῶνα ἀντιγράφει μίαν σελίδα τοῦ Ἡγεμόνος τοῦ Μακιαβέλλη, ὡς ἐπεβάλλετο ὑπὸ τῶν περιστάσεων, πατάσσει τὴν τε μοναρχίαν ἐν τῷ προσώπῳ ἐνὸς μονάρχου τοῦ θείου δικαίου ἐκ τοῦ γένους τῶν Στυαρτῶν καὶ τὴν ὀλιγαρχίαν διὰ τῆς βιαίας διαλύσεως ἀφιλοτίμου κοινοβουλίου, μὴ σεβασθεὶς τὸ κρατοῦν δόγμα, ὅτι οὐδεμίαν δύναμις εἶνε ἰκανὴ νὰ διαλύσῃ τὸ κοινοβούλιον ἢ αὐτὸ ἑαυτὸ καὶ μόνον, τολμηρῶς ἀναλαμβάνων ὑπὸ προσωπικὴν εὐθύνην τὴν ἐξάσκησιν ἀπολύτου ἐξουσίας, ἀναγνωρίζομενος Προστάτης, ἀλλὰ καὶ δημιουργὸς τῆς Νέας Ἀγγλίας. Ἐν Πρωσσίᾳ οἱ δύο Χοεντζόλλερν, ὁ Μέγας Ἐκλέκτωρ καὶ ὁ μέγας Φρειδερίκος, δι' αὐταρχικῆς κυβερνητικῆς μεθόδου δημιουργοῦσι πολιτικὴν δύναμιν, ὑποκαθιστάμενοι εἰς τὴν αὐστριακὴν ὑπεροχὴν ἐπὶ τῆς μεσαιωνικῆς Γερμανίας. Ἐν τῇ βορείᾳ Ἀμερικῇ, ὀλίγα ἔτη πρὸ τῆς γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως, οἱ Κουάκεροι, οἱ Μεθοδισταί, οἱ ἐλευθερόφρονες τοῦ Πένν καὶ τοῦ Κνώξ, ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ στρατηγοῦ Βασιγκτωνος, περὶ τὴν ὁποῖον στρέφονται δίκην πλανητῶν οἱ ἰδρυταὶ τῆς δημοκρατίας, ὁ Φραγκλῖνος καὶ ὁ Ἰέφφερσον, ὁ Χάμιλτων καὶ ὁ Τζῶν Ἄδαμς, θέτουσι τὰς βάσεις τῆς ἐλευθερωτέρας πολιτείας, ἣν ἐγνώρισέ ποτε ἡ ἱστορία.

Κατὰ τὸν δέκατον ἑνατον αἰῶνα ἔτι μᾶλλον ἐκδηλοῦται ἡ μοχθηρία καὶ ἡ ἀνικανότης τῆς ὀλιγαρχίας πρὸς σύμπληξιν ἐνιαίας καὶ ἰσχυρᾶς πολιτικῆς δυνάμεως. Ναπολέων ὁ πρῶτος ἀπαλλάσσει τὴν Γαλλίαν τῆς βασιλείας τῶν κοινοβουλευτικῶν ραδιούργων ἐξ ὀνόματος τῆς ἐθνικῆς ἰδέας τοῦ γαλλικοῦ λαοῦ. Καὶ ἂν δὲν παρεφρόνει, ἅμα τῇ καταλήψει τῆς Ὑπατείας, ἠδύνατο νὰ καταστή τὸν τύπος τελείου λαϊκοῦ ἡγεμόνος, οἷον ὑπεδείκνυον τοῦ καιροῦ ἐκείνου τὰ πράγματα. Ἐν Πρωσσίᾳ, ἕνεκα τῆς ἀνικανότητος τῶν ὀλιγαρχικῶν (Junckers) καταβληθεῖση ὑπὸ τὴν πτέρναν τῶν στρατιῶν τοῦ Ναπολέοντος ἐν Ἰένῃ, ἀναλαμβάνει τῇ ἐνισχύσει τοῦ Πρώσου βασιλέως τὴν ἀποκατάστασιν τῆς πρωσικῆς δυνάμεως καὶ τῆς γερμανικῆς ἐνότητος ὁ βαρῶνος Στάιν μετὰ τῶν συνεργατῶν αὐτοῦ, καὶ ἰδίᾳ τῶν στρατηγῶν Σχιάρνχωρστ καὶ Γναϊζενάου, προπαρασκευάζων μετὰ παρέλευσιν δύο γενεῶν

τὸ ἔργον τοῦ σιδηροῦ Ἀρχικαγγελαρίου, κατορθώσαντος διὰ τῆς μοναρχίας, συμπραξάντων τῶν φιλελευθέρων καὶ τῶν προοδευτικῶν, διὰ τῆς πολιτικῆς τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ σιδήρου, τὴν ἐπιτευσιν τοῦ τέως θεωρουμένου χιμαιρικοῦ ὄνειρου τῆς γερμανικῆς ἐνότητος, οἷαν ἐφαντάσθη ἡ Συνέλευσις τοῦ Ἀγίου Παύλου τοῦ Φραγκαφορτίου. Ἐν τῇ Νοτίῳ Ἀμερικῇ ὁ ἐλευθερωτῆς Βόλιβαρ, ὁ εὐγενὴς αὐτῆς Τιμολέων, παρακολουθῶν τοῖς ἴχνεσι τοῦ στρατηγοῦ Βασιγκτῶνος, ἀποκαθίστησι τὴν τάξιν, τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν πρόοδον ἐν τῇ τεταραγμένην χώρα. Ἐν Μεξικῷ ἡ πολιτικὴ τάξις μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἰσπανικῆς διοικήσεως, μὴ ἐπιτευχθεῖσα ὑπὸ τῆς φιλοπάτριδος δημοκρατικῆς πολιτικῆς τῶν περὶ τὸν Ζουαρέζ, ἢ τῆς αὐτοκρατορικῆς τοῦ Μαξιμιλιανοῦ, πραγματοποιεῖται διὰ τῆς αὐταρχικῆς, ἀλλὰ λαϊκῆς πολιτικῆς τοῦ ἱατροῦ στρατηγοῦ Πορφυρίου Διάζ.

Ἀκόμη ἐμφανεστέρα ἡ θεωρία τῆς πραγματώσεως τῶν μεγάλων ἔργων, οὐχὶ διὰ τῆς ἐγωϊστικῆς κοινοβουλευτικῆς πολιτικῆς, ἀλλὰ διὰ τῆς λαϊκομοναρχικῆς, ἀποκαλύπτεται ἐν τῇ νεωτέρῳ Ἰταλίᾳ, τῇ μακριαβελλικῇ, τῇ γιθελλινικῇ, ἐπιδιωκούσῃ τὴν δημιουργίαν τῆς νέας Ἰταλίας, ἀναλαμβάνουσας νὰ ἐγκαινίση ἐκ νέου τὴν κοσμοϊστορικὴν ἀποστολὴν τῆς παλαιᾶς Ρώμης μετὰ τὸ θρησκευτικολαϊκὸν μυστικὸν πρόγραμμα τοῦ Ἰωσήφ Ματσίνη, Dio è Popolo, καὶ μετὰ τὴν σπάθην τοῦ Ἰωσήφ Γαριβάλδη καὶ τοῦ re Galantuomo τοῦ Πεδεμοντίου. Ἡ νέα Ἰταλία ἐδημιουργήθη πρωτίστως «per la Spada, pel Senno, per la Costanza» ! Ταῦτα ἀναγράφει σήμερον πατριωτικὴ ἐπιγραφή ἐπὶ τινος ἀφιερωτικῆς πλακὸς τοῦ Κυπιτωλίου.

Ἐν τῇ νοτιοανατολικῇ Εὐρώπῃ τὸ αὐτὸ ἐξελίσσεται φαινόμενον τῆς δράσεως προνομιούχων ἀνδρῶν, ἀσπαστῶν τῶ λαῶ, ἀπορροόντων ἐκ τῆς συνειδήσεως αὐτοῦ, ἐξαναγκαζόντων τὴν ὑποταγὴν τῆς ὀλιγαρχίας εἰς τὰ γεγονότα. Ἐν Σερβίᾳ τίθησι τὰς βάσεις τῆς πολιτικῆς αὐτῆς ἰσχύος ὁ ρηζικέλευθος Ὀβρένοβιτς, ὄνειροπολῶν νὰ καταστήσῃ τὴν πατρίδα τοῦ νέου Πεδεμόντιον τῆς Ἀνατολῆς. Καὶ ἂν δὲν διεδέχοντο πίθηκοι τὸν λέοντα, ἡ νοτιοσλαβικὴ ἰδέα θὰ εἶχε πολιτικὸν κέντρον αὐτῆς κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην πῆν πρωτεύουσαν τοῦ σερβικοῦ κράτους, τὴν πόλιν, ἥτις

πρό τινων αίωνων διά τοῦ εὐγενοῦς ἱππότου, τοῦ πρίγκιπος τῆς Σαβοΐας, ἔσωσε τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τῆς τουρκικῆς ἐπελάσεως. Ἡ Μολδοβλαχία τῶν Βογιάρων, τὸ μέχρις ἐσχάτων καταφρονούμενον ἐν Εὐρώπῃ ἔκφυλον ἄθροισμα ἀνθρώπων, ἄνευ ἐθνικῆς συνοχῆς καὶ πολιτικῆς ἀρετῆς, κατέστη εὐρωπαϊκὸν κράτος, προσελκῦον τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην τῆς ἐπισήμου καὶ ἀνεπισήμου Εὐρώπης. Καὶ τοῦτο ἐν χρονικῷ διαστήματι μιᾶς γενεᾶς, χάρις εἰς τὴν ἀκοίμητον ἐργασίαν ἐνὸς πρίγκιπος ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Χοεντζόλλερν, ἀφιερῶσαντος τὸν βίον αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς νέας πατρίδος, ὑπὲρ λαοῦ, ὅστις πρὸ ὀλίγου ἀκόμη ἔστερεῖτο τῆς συνειδήσεως τῆς πατρίδος. Ἐτι μᾶλλον ἡ δρᾶσις τοῦ Γερμανοῦ βασιλέως τῶν Καρπαθίων κατεδείχθη ἐν τῇ συντάξει καὶ τῇ ὀργανώσει πραγματικοῦ ἐθνικοῦ στρατοῦ, ἀνδραγαθήσαντος ἐν τῇ πολυθρυλήτῳ μάχῃ τῆς Πλέβνας. Αὐτὸ τὸ Μαυροβούνιον ὑπὸ τὴν σιδηρᾶν πυγμὴν τοῦ ἡγεμόνος Νικήτα λαμβάνεται ὑπ' ὄψει σήμερον ἐν τοῖς διαβουλίαις τῶν ἰσχυρῶν ὡς ἀξία λόγου στρατιωτικὴ δύναμις, βαρύνουσα ἐν τῷ διακανονισμῷ τῶν πραγμάτων τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἴμου.

Ἄλλὰ τὸ ἐκπληκτικώτερον καὶ διδακτικώτερον τῶν φαινομένων τῆς πολιτικῆς ἐργασίας ἐνὸς ἡγεμόνος παρίστησιν ἡ χθεσινὴ Βουλγαρία, τὸ ἄθροισμα ἐκεῖνο τῶν παρὰ τὸν Αἴμον καὶ τὸν Δούναβιν ἀξέστων χωρικῶν, ὧν οἱ πρόκριτοι πρὸ τεσσαράκοντα ἀκόμη ἐτῶν ἐφιλοδοξοῦν νὰ λέγωνται "Ἕλληνες. Διὰ τῶν ἀποφάσεων τῆς βερολινείου Συνόδου κατασταῖσα ἡμιαυτόνομος ἡγεμονία, ὑπὸ τὴν ἐπικυριαρχίαν διατελοῦσα τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, ἡ Βουλγαρία, λαβοῦσα παραχρῆμα ἐθνικὴν ἐαυτῆς συνείδησιν, ἀποδιᾶξασα ἐν ἐλαχίστῳ χρονικῷ διαστήματι τοὺς Ρώσους αὐτῆς πολιτικοῦς ὀργανωτὰς καὶ κηδεμόνας, μίαν μόνην ἐξ ἀρχῆς τρέφει φιλοδοξίαν, τὴν πραγμάτωσιν τῆς Συνθήκης τοῦ Ἁγίου Στεφάνου. Πρὸς τοῦτο νυχθημερὸν ἐργάζεται. Κατὰ πρῶτον ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ Ἀλεξάνδρου Βάττεμπεργ, ὅστις μετὰ βραχυχρόνιον δρᾶσιν ἔμελλε νὰ κληθῆ ὀλέων τῆς Σλιβνίτσης, διὰ ν' ἀπελαθῆ τῇ ραδιουργίᾳ τῆς ρωσικῆς πολιτικῆς ὀλίγον χρόνον μετὰ τὸ ἡρωϊκὸν τοῦτο κατόρθωμα, καὶ μετὰ ταῦτα ὑπὸ τὴν πολύτροπον καὶ πεφωτισμένην ἐνέργειαν Φερδινάνδου τοῦ

Κοβούργου, ἐνέργειαν διοικητικὴν, στρατιωτικὴν, διπλωματικὴν, προκαλέσαντος τὴν ἐκτίμησιν, μονονουχὶ τὸν θαύμασμον κατ' αὐτῶν τῶν δυσμενῶς πρὸς τὴν βουλγαρικὴν φυλὴν διατελούντων ξένων. Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην τὸ νεότευκτον βουλγαρικὸν κράτος, ἐν μιᾷ τριακονταετίᾳ ἀκαταπονήτου δράσεως καὶ καιροσκοπικῆς πολιτικῆς, πλέον ἢ ἅπαξ κατὰ τὸν τελευταῖον τοῦτον καιρὸν παραβλήθην πρὸς τὴν Πρωσσίαν, πρὸς τὸ Πεδεμόντιον, πρὸς τὴν Ἰαπωνίαν, ἐκπροσωπεῖ τὴν στρατιωτικωτέραν καὶ ἰσχυροτέραν τῶν Δυνάμεων τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἴμου. Καὶ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ κρατεῖ ὁ Κοινοβουλευτισμός, ὁ Βούλγαρος πολιτικὸς κέκτηται τὰ ἐλαττώματα τῆς φυλῆς, εἶνε ἐστερημένος πάσης κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς ἀνατροφῆς, ἀρετῆς, θὰ ἔλεγεν ὁ Μοντέσκιος. Γινώσκει ἐν τούτοις ἐν δεδομένη περιπτώσει νὰ ὑποχωρῇ, νὰ θυσιάζῃ τὰ ἀτομικὰ συμφέροντα εἰς τὰ ἔθνικα, ἐν μόνον ἔχων πρόγραμμα—τὴν διὰ παντὸς μέσου, θεμιτοῦ καὶ ἀθεμίτου, πραγμάτων τῆς Συνθήκης τοῦ Ἀγίου Στεφάνου, τὴν ἐξάπλωσιν τῆς βουλγαρικῆς δυνάμεως καθ' ἅπασαν τὴν Μακεδονίαν καὶ Θράκην, ἐπ' αὐτῶν τῶν ἀκτῶν τοῦ Αἰγαίου. Καὶ τοῖς τυφλοῖς δῆλον, κατὰ πόσον ἡ βουλγαρικὴ αὕτη πολιτικὴ ἐπεσπάσατο κατὰ τὸν τελευταῖον τοῦτον καιρὸν τὴν προσοχὴν τῶν ἰσχυόντων εὐρωπαϊκῶν κύκλων, ἔχουσα νὰ ἐπιδείξῃ ὑπὲρ ἑαυτῆς ζωὴν, σθένος, πεποίθησιν, καὶ ὅτι ἄλλο δημιουργεῖ τὴν ἱστορικὴν τῶν λαῶν ἀποστολήν. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς πολιτικῆς ταύτης πυραμίδος ἴσταται πρῶτος πάντων ὁ τσάρος Φερδινάνδος.

Ἄλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς ἐγγύς Ἀνατολῆς ἀποστρέφων τὸ βλέμμα καὶ διευθύνων αὐτὸ πρὸς τὴν ἄπω, παρατηρῶ τὸ αὐτὸ φαινόμενον ἱστορικῆς μεγαλουργίας, τὴν ἀναγέννησιν τῆς κιτρίνης φυλῆς ἐν τῷ κράτει τοῦ ἡλίου, τὴν δημιουργικὴν ἀποκάλυψιν ἐν τῇ συγχρόνῳ ἱστορίᾳ τῆς Ἰαπωνίας, ἐν μιᾷ τριακονταετίᾳ ἐκδηλωσάσης ἀκατάσχετον ἔθνικόν καὶ στρατιωτικὸν σθένος, οὐχὶ μόνον ἐν τῇ ἐσωτερικῇ αὐτῆς ἀναγεννήσει, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἐξωτερικῇ ἐξάπλωσει. Πᾶσα ἐπιτυχία ὀφείλεται πρωτίστως εἰς ἓνα μεταρρυθμιστὴν Μικάδον, συνεργασθέντων εἰς τὸ ἀνακαινιστικὸν καὶ δημιουργικὸν αὐτοῦ κοτόρθωμα πάντων τῶν πεφωτισμένων κοινωνικῶν παραγόντων τοῦ ἰαπωνικοῦ λαοῦ, τῶν πρὸ ὅλης

γού ακόμη χρόνου ἐμπορουμένων θεοκρατικῶν καὶ τιμαριωτικῶν ἐνστίκτων. Περφωτισμένη βούλησις, ἐνεργὸς ἰσχύς ἐνὸς μονάρχου μετέβαλε τὸ ἀπὸ αἰάνων ἐν θεοκρατικῇ ἀτονίᾳ διατελοῦν ἀνατολικὸν κράτος εἰς δυτικόν, εὐρωπαϊκόν, ἵνα μεταχειρισθῶ τὴν συνήθη φρασεολογίαν. Καὶ ἤδη ἡ χώρα τοῦ ἀνατέλλοντος ἡλίου συναμιλλᾶται ἐν τῇ ἐκπολιτιστικῇ αὐτῆς σταδιοδρομίᾳ πρὸς τὰ μᾶλλον προηγμένα ἔθνη τῆς συγχρόνου ἱστορίας.

Τί κατῴρθωσε τὸ ἐλληνικὸν κράτος ἐν διαστήματι ὀγδοήκοντα ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἱστορικῆς αὐτοῦ ἀποκαταστάσεως; Ὑπὸ τὴν πτέρναν τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ, ὑπὸ τὴν ἀδράνειαν τῆς βασιλικῆς δυνάμεως, ὑπὸ τὴν ἀτονίαν καὶ τὴν ἀδιαφορίαν τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ, τὴν ἐγκληματικωτέραν ἀδιαφορίαν τῶν λεγομένων διευθυνουσῶν τάξεων, ἐπεσώρευσεν ἐρείπια ἐπὶ ἐρείπιων, κατεσπίλωσε τὴν ἐθνικὴν ἰδέαν, ἐγκληματικῶς ἐπολιτεύθη ἐν τῇ διεξαγωγῇ παντός ἐνδιαφέροντος ζητήματος, μερικοῦ ἢ γενικοῦ, λαϊκοῦ ἢ ἐθνικοῦ, καὶ σήμερον ἐκπροσωπεῖ τὴν ἀνισχυροτέραν τῶν ἐθνικῶν καὶ πολιτικῶν Δυνάμεων τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἴμου.

Ὁ Κοινοβουλευτισμός, οὗτος ὁ ἐχθρός.

Τὴν δεκάτην πέμπτην Αὐγούστου τοῦ παρελθόντος ἔτους ἀντελήφθη ὁ ἐλληνικὸς λαὸς στρατιωτικῆς συνωμοτικῆς ἐξεγέρσεως κατὰ τοῦ κρατοῦντος κοινοβουλευτικοῦ καθεστώτος.

Ἀναγινώσκω πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐν τῷ πρὸς τὸν ἐλληνικὸν λαὸν ἀπευθυνθέντι Ὑπομνήματι τῶν ἀξιωματικῶν, τῶν ἀναλαβόντων τὴν πρωτοβουλίαν τῆς διεξαγωγῆς τοῦ στασιαστικοῦ κινήματος, τὰ ἐπόμενα :

« Ἡ πατρίς μας εὐρίσκεται ὑπὸ δυσχερεστάτας περιστάσεις, τὸ δὲ ἐπίσημον κράτος, ὕβρισθὲν καὶ ταπεινωθὲν, ἀδυνατεῖ νὰ κινηθῆ πρὸς ἀμυναν τῶν δικαίων του.

« Ἄπας ὁ Ἑλληνισμός, βαρυσταλῶν διὰ τὴν λυπηρὰν ταύτην κατάστασιν, ἐξεδήλωσεν, ὅτι ποθεῖ διακαῶς τὴν λήψιν συντόνων μέτρων πρὸς ἀποτροπὴν παρομοίων κινδύνων ἐν τῷ μέλλοντι. Ἄλλως τε ὑπὸ ζένων ἀκόμη, ἐπισήμων καὶ μὴ, ἐπανειλημμένως ὑπεδείχθη, ὅτι τὸ ἔθνος μας δὲν θὰ ὑφίστατο τάτυχήματα

καὶ τοὺς ἐξευτελισμοὺς, οὓς μέχρι τοῦδε ὑπέστη, ἐὰν εἶχομεν παρεσκευασμένην πρὸς ἄμυναν στρατιωτικὴν καὶ ναυτικὴν δύναμιν ἐπαρκῆ».

Ἡ πλατύστομος στρατιωτικὴ συνωμοσία, εὐθὺς ὡς ἀντελήφθη τοῦ κράτους αὐτῆς καὶ τῆς ἀποδοχῆς τοῦ προγράμματος ὑπὸ τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ, παρέδωκε τὴν διεξαγωγὴν τοῦ ἔργου δυστυχῶς εἰς τὴν κομματικὴν πολιτικὴν, τὴν κοινοβουλευτικὴν, παρασχοῦσαν πρωτοφανὲς παράδειγμα ἐξευτελισμοῦ πολιτικοῦ, μονονουχὶ ἀνθρώπινου, ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ἀλλὰ καθυπέταξεν αὐτὴν εἰς τὰ αὐθαίρετα καὶ ἀπολυταρχικὰ κελεύσματα τῆς καὶ ἐδημιούργησε κατάστασιν πραγμάτων, κατ' εὐφημισμὸν καὶ πρὸς εἰρωνείαν κληθεῖσαν Ἄ ν ο ρ θ ω σ ι ν, ἧς αἱ συνέπειαι ἀναποδράστως ἔσονται ἢ ἀναρχία, ἢ κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ ἀποσύνθεσις, ἢ ἐκπτώσις ἡμῶν ὡς κράτους καὶ ὡς ἔθνους. Ἡ βασιλεία, κατάπληκτος, ὑπὸ δέους καταληφθεῖσα πρὸ τῶν τελουμένων, πρὸ τῶν στασιαστικῶν καὶ ἀναρχικῶν κινήματων, ἐστερημένη πάσης ἐνισχύσεως, λαϊκῆς, διοικητικῆς, πολιτικῆς, ἐξαναγκασθεῖσα ὑπ' αὐτῶν τῶν συμβούλων τῆς, ἐπανειλημμένως ὑπέγραψε τὴν ἀμνήστευσιν τῶν τελεσθέντων στρατιωτικῶν τολμημάτων. Καὶ ὁ ἐλληνικὸς λαός; Ἄλεδέξατο καὶ ἀποδέχεται τὰ τετελεσμένα γεγονότα μετὰ τῆς συνήθους ἐπιπολαιότητος. Ὑπὸ τὴν αἰγίδα κυβερνήσεων, κατὰ τύπους νομίμων, τῆς βουλῆς ἐνισχυούσης, τῆς βασιλείας συγκατατιθεμένης, διεπράχθησαν καὶ θὰ διαπραχῶσιν ἴσως ἀκόμη χείρονα ἀνοσιουργήματα, χαρακτηριστικὰ ἐκφύλου κοινωνίας, προθύμου νὰ παραδοθῆ εἰς τὸν πρῶτον τολμηρὸν τυχοδιώκτην.

Ἡ στρατιωτικὴ συνωμοσία, μετὰ ἐξάμηνον δράσιν, ἐξασφαλίσασα βαθμοὺς καὶ ἀξιώματα, παρέδωκε διὰ πρωτοκόλλου τὸν ἐλληνικὸν λαὸν ὑποχείριον εἰς τὴν αὐθαιρεσίαν καὶ πάλιν τῶν προσωπικῶν κοινοβουλευτικῶν κομμάτων, εἰς κυβέρνησιν ἐξ αὐτῶν τούτων προερχομένην, ὑπὸ τὴν ὑποχρέωσιν συγκλήσεως ἐντὸς τοῦ ἔτους Ἄ ν α θ ε ω ρ η τ ι κ ῆ ς Β ο υ λ ῆ ς πρὸς ἐπιθεώρησιν καὶ τροποποίησιν δευτερευουσῶν καὶ τριτευουσῶν διατάξεων τοῦ καταστατικοῦ Χάρτου τῆς πολιτείας, ὀρισθεῖσῶν ἐκ τῶν προτέρων ὑπὸ τῶν ἀρχηγῶν τῶν κομμάτων καὶ τῶν διευθυνόντων τὰ τοῦ Στρα

τιωτικοῦ Συνδέσμου, δηλώσαντος, ὅτι ἀναλαμβάνει τὴν ἐπιτήρησιν τῶν κελευσμάτων του καὶ ἀπειλοῦντος τὴν ἐκ νέου ἐμφάνειαν ἐπὶ τῆς πολιτικῆς δράσεως, ἐν ἣ περιπτώσει αἱ ἀξιώσεις αὐτοῦ, ἀξιώσεις παρὰ τὸν λόγον καὶ τὸν νόμον διατυπωθεῖσαι, δὲν ἤθελον τύχη τῆς προσηκούσης πραγματώσεως.

Ἡ βασιλεία καὶ πάλιν πανηγυρικῶς ἐξεδήλωσε τὴν ἀποδοχὴν τῶν κελευσμάτων τούτων τοῦ Στρατιωτικοῦ Συνδέσμου. Ἐν τῷ δημοσιευομένῳ βιβλίῳ, γραφέντι πρὸ τῆς δεκάτης πέμπτης Αὐγούστου, δὲν ἐκηρύχθην πολέμιος τῆς συγκλήσεως Ἐθνοσυνελεύσεως. Τούναντίον ἐθεάρησα αὐτὴν ὡς τὸ τελευταῖον φάρμακον τῆς θεραπείας. Ἄλλ' ἐνόουν σύγκλησιν Ἐθνοσυνελεύσεως Συντακτικῆς, καὶ τοῦτο μετὰ τὴν αἰσίαν λύσιν τοῦ ἐκκρεμοῦς εἰσέτι διατελοῦντος κρητικοῦ προβλήματος ἔνεκα πολιτικῶν ἡμῶν ἀνομῶν καὶ ἀμαρτημάτων.

Ἐν τῇ κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην κρατούσῃ ἠθικῇ, κοινωνικῇ καὶ πολιτικῇ ἀναρχίᾳ, ἐν τῇ ψυχικῇ καταπτώσει καὶ ἀδρανεῖᾳ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, οἰαδίποτε θεμελιώδης πολιτικὴ ἐνέργεια ἀποτέλεσμα ἔξει ἀναντιρρήτως νέας ὑποχωρήσεις, θρίαμβον ἄρα καὶ ἐπικράτησιν τῆς πολιτικῆς ὀλιγαρχίας, συνεπίκουρον ἐχούσης τὴν εὐρυτάτην ἐκλογικὴν περιφέρειαν, ἐκ τῆς κάλπης τῆς ὁποίας ὑπὸ τὴν κρατοῦσαν διοίκησιν θέλει ἐξέλθῃ σύσσωμος καὶ πάλιν ἡ ὀλιγαρχία, τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἀπεμπολοῦντος τὰ δικαιώματά του, τῆς δὲ βασιλείας, κατὰ τὸ σῦνηθες, ἄνευ διαμαρτυρίας ἀποδεχομένης καὶ ἐπιδοκιμαζούσης τὰ τετελεσμένα γεγονότα, κατὰ τὴν παράδοξον ἐξήγησιν τοῦ συνταγματικοῦ ἀξιώματος: ὁ βασιλεὺς βασιλεύει καὶ δὲν κυβερνᾷ.

Ὁ πολιτικὸς φαινεαντισμὸς τῶν κυβερνῶντων εἶνε ἐν τῶν φοβερωτάτων συμπτωμάτων τῆς προϊούσης ἐπὶ τὰ χεῖρα ἠθικῆς καὶ πολιτικῆς καταστάσεως κοινωνίας τινός, βαθμιαίας αὐτοκτονίας. Ἀλλὰ καθίσταται ἐχθρὸς τῆς πατρίδος ὁ ἀποδεχόμενος τὰ συμβαίνοντα ἄνευ διαμαρτυρίας* προπαρασκευάζει τὴν πτῶσιν ἑαυτοῦ καὶ τὴν πτῶσιν τοῦ ἔθνους.

Ὁ Κοινοβουλευτισμὸς κατεδικάσθη καὶ καταδικάζεται κατὰ

τὸν τελευταῖον τοῦτον καιρὸν ὑπὸ ἐπισήμων καὶ ἀνεπισήμων ἐπιστημονικῶν καὶ πολιτικῶν κύκλων. Καταδείκνυται ἀσύμφωνος πρὸς τὴν δημοκρατίαν, πρὸς τὴν πάνδημον ψῆφον. Ὁ κοινοβουλευτισμὸς ἐν τῇ πράξει εἶνε ἢ σὺν τῷ χρόνῳ ἐπικράτησις τῶν ὀλίγων, τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος πολιτευομένων, δημιουργούντων ὑπὲρ τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν δυναστικάς ἀξιώσεις καὶ προνομίας. Ὑπὸ τὸ τοιοῦτον πολιτικὸν καθεστῶς ἡ βασιλικὴ δύναμις ἐκμηδενίζεται, παραβιαζομένη ἐνίοτε, ὁ δὲ λαός, ἐστερημένος αὐτοδιοικήσεως, πρωτοβουλίας, καθίσταται, ἀσυνειδήτως, ἐκ πολιτικῆς ἢ κομματικῆς ἐμπαθείας καὶ συμφέροντος, ἔρμαιον ἢ ὄργανον τῶν ἀκολάστων ὁρμῶν τῆς κοινοβουλευτικῆς ὀλιγαρχίας. Πρὸ τοῦ εἰδώλου αὐτῆς συντρίβεται καὶ ὑποχωρεῖ πᾶσα ἐναντία ἢ μὴ συμβιβαζομένη κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ δύναμις ἢ ἰδέα. Παρακολουθήσωμεν ἀπὸ τοῦ 1862 τὴν ἐξέλιξιν τοῦ πρῶσι-
 κού κράτους, καταστάντος ἀνεπαισθήτως γερμανικοῦ. Ἡ ἀνθρωπιστικὴ, ἡ θεωρητικὴ, ἡ ἰδεολογικὴ Γερμανία τοῦ Καντίου καὶ τοῦ Φίχτου ἐδέξατο τὸ ἱστορικὸν καὶ πολιτικὸν πρόγραμμα τοῦ Ἐγγέλου καὶ τῆς Νέας Πρωσσίας, αὐτοῦ τοῦ Φίχτου ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τῶν νέων περιστάσεων ἀλλαξοπιστήσαντος. Ὁ ἀνὴρ τοῦ αἵματος καὶ τοῦ σιδήρου ἀνέλαβε μετὰ τινα χρόνον τὴν πραγμάτωσιν τοῦ προγράμματος. Κατ' ἀνάγκην ἔμελλε νὰ ἔλθῃ εἰς σύγκρουσιν πρὸς τοὺς ἰδεολόγους ἐν τῇ κοινωνίᾳ καὶ ἐν τῇ λαϊκῇ ἀντιπροσωπείᾳ. Καὶ ἡ σύγκρουσις αὕτη, ἡ ἀντικοινοβουλευτικὴ πολιτικὴ, ἐπέπρωτο νὰ δημιουργήσῃ τὴν ἰσχύον, τὴν νίκην, τὸ μεγαλεῖον τῆς γερμανικῆς πατρίδος.

Eisen, eisen ist die Zeit, εἶπεν ἐν μιᾷ τῶν ἐμπνευσμένων αὐτοῦ ᾠδῶν ὁ ποιητὴς Geibel. N ū n γ ἄ ρ δ ἡ γ ἔ ν ο ς ἔ σ τ ἰ σ ἰ δ ἡ ρ ε ο ν. Μόνον διὰ τοῦ σιδήρου εἶνε δυνατόν νὰ πραγματοποιῶσι τὰ πολιτικά, τὰ ἔθνικα, τὰ ἱστορικά τῶν λαῶν ἰδεώδη. Πρωτοστάτης ἰσχυρὸς ἀνὴρ, p r o f e t a a r m a t o, συμβολίζων τὴν ἐθνικὴν ἐνότητα καὶ ἰσχύον.

Ὁ φαινεαντισμὸς εἶνε κατὰρα τῆς ἱστορίας. Οὐαί εἰς τοὺς ἐκπροσωποῦντας αὐτόν, οὐαί εἰς τοὺς λαούς, τοὺς ἀποδεχομένους καὶ ἐπευφημοῦντας τὴν νοσηρᾶν, τὴν ἔκρυθμον ταύτην κατάστασιν, ἀσφαλῶς ἄγουσαν αὐτοὺς πρὸς τὴν πτῶσιν καὶ τὴν αἰσχύνην.

Ὁ Κοινοβουλευτισμός, οὗτος ὁ ἐχθρός. Ἐχρεωκόπησεν αὐτὸς ἐξ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ μετ' αὐτοῦ ἐχρεωκόπησε καὶ τὸ ἑλληνικὸν κράτος. Σωτηρία ἀπὸ τῆς καταστάσεως ταύτης ὁ λαὸς καὶ ὁ βασιλεὺς. Τοῦτο εἶνε τὸ θέμα τοῦ βιβλίου. Ἔσομαι εὐτυχής, ἂν ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἀντιληφθῇ τῶν πραγμάτων, ἂν συναισθανθῇ τὰ καθήκοντά του καὶ τὰ δικαιώματα, ἂν προσέλθῃ εἰς τὰς κάλπας τῆς συγκαλουμένης Συνελεύσεως, ἔχων ἰδίαν γνώμην—πρωτίστως κατανοῶν τὰ κυριαρχικὰ δικαιώματά του. Τὸ πρόβλημα ἐλύθη. Ἡ βασιλεία κατ' ἀνάγκην θὰ παρακολουθήσῃ τὴν λαϊκὴν βούλησιν. Εὐτυχὲς δὲ τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος, ἂν πράγματι ὁ βασιλεὺς αὐτοῦ καταστῇ ὁ profeta armato τῆς ἱστορικῆς παλιγγενεσίας καὶ δημιουργίας.

Οὗτος καὶ μόνος εἶνε ὁ σκοπὸς τοῦ βιβλίου.

Ἐγγραφον κατὰ μῆνα Ἀπρίλιον τοῦ 1910.

